СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 270. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 19. падолиста, 1925. VOL. XXXIII. No. 270. Jersey City, N. J., Thursday, November 19. 1925. THREE CENTS

Майнерська юнія заявляє охоту до злагоди.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 17. падолиста. — Джан Луис, голова майнерської юнії, видав публичну заяву, яка має на ціли вияснити становище страйкуючих майнерів супроти чуток про наближаючися переговори.

Луис наперед заперечує заяву властителів копалень, яка появилася недавно в ґазетах, а після котрої винуватими за страйк мають бути майнери, бо вони не хотіли згодитися вести переговори, але роботи не переривати. Луис звертає увагу, що переговори з властителями копалень почалися ще 9. липня, себто майже цілі два місяці перед речинцем, коли виходив контракт межи майнерами а властителями; значить, властителі мали досить часу добити згоди, якби лишень їм о се ходило. Проґавивши час проволоками, вони тепер не можуть складати вину на майнерів.

Майнери, каже Луис, готові були тоді, і готові тепер, на компроміс, злагоду, після засади: „Дай, щоби дістати". З тою думкою вони готові стрінути властителів на кождім місци й в кождім часі, де й коли властителі собі сього забажають.

Однак майнери не годяться на одно: на арбітрацію. Вони не хочуть, щоби до сеї справи вмішувалися непричетні до справи люди. Справа умов праці в углевім промислі се справа властителів та майнерів, а не посторонних людий.

Зі заяви виходить, що майнери хотілиби мати контракт на як найдовший речинець. Заява Луиса говорить, що вони готові зробити умову на протяг 1 до 5 літ.

ПОЖАР КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК, 17. падолиста. — Коло пів до дванайцятої години в ночи стації бездротного телеграфу на побережу Атлянтійського океану дістали депешу з корабля Ленапе з прозьбою о ратунок. Депеша подавала, що корабель занявся в своїх магазинах, що має на своїм покладі 170 пасажирів, яким грозить небезпека смерти в полумінях.

Діставши таку депешу, прибережні стації здержали сейчас розсилку других депеш бездротним телеграфом, щоби держати „воздух свобідним" для депеш про ратунок корабля. Рівночасно ростелеграфовано на всі сторони заклики до других кораблів, щоби поспішили на ратунок. Дальші депеші з корабля доносили, що йому справді поспішили на поміч ріжні пасажирські й тяґарові кораблі, але він постановив поглисти чим скорше до берега, бо се для пасажирів безпечнійше, як виладовувати пасажирів з одного корабля на другий на повному морю.

Через три години депеші доносили про поступ корабля до берега. Ленапе находився саме в дорозі з Ню Йорку до Чарлстону, в Південній Каліфорнії; коли занявлося його нутро, він находився яких 30 миль від Атлентик Сити, в стейті Ню Джерзі; на деревляним хіднику сього міста зібралися тисячі людий дивитися на луну від горіючого корабля. Коло другої години після півночи корабель остаточно доїхав до мілкої води та став виладовувати пасажирів на беріг. Морякам рівночасно вдалося погасити огонь на стільки, що полуміни не бухали вже з нутра корабля. Заряд думає, що через випадок життя не втратив ніхто.

СКАНДАЛ З РОЗБИТТЄМ ВОЗДУШНОГО КОРАБЛЯ НЕ ВТИХАЄ.

ВАШИНГТОН, 17. падолиста. — Перед слідчим судом над розбиттєм воздушного корабля Шенандо ставала нині пані Ленсдавн, жена команданта сього корабля, що погиб з кораблем підчас катастрофи, та своїми зізнаннями обтяжала фльотний уряд, що вислав був сей корабель на фатальну подорож.

Пані Ленсдавн заявила ще раз, що фльотний уряд вислав корабель в дорогу з політичних цілий, хоча знав, що корабель великої бурі не видержить.

КОНҐРЕСМЕН ВИНАХОДЧИКОМ.

НЮ ЙОРК, 17. падолиста. — Конґресмен Ґрифин пригадує публичною заявою фльотному урядови, що топленне моряків у субмаринах стало зайвим, бо він винайшов механізм, при помочи котрого моряки з потапаючого підводного судна можуть дістатися на поверхню води без нараження свого життя. Хоча винаходчик опатентував винахід вже кілька літ тому, фльотний уряд на нього не звернув уваги.

ТАЖКЕ ОБЖАЛОВАННЄ ПРОТИ РОДИЧІВ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, 17. падолиста. — Дня 10. падолиста захоріла нагло небезпечно ціла майже родина Михайла Третяка. Кромі батька захоріли діти: 5-літний Станислав, 3-літна Марія та 6-літний Іван. Одна мати не захоровула. Покликано шпитальний амбулянс і сей забрав хорих до шпиталю. Та заким ще він приїхав, Станислав уже був помер, а Марія померла в шпитали на другий день. Батько у шпитали виздоровів.

Поліція стала слідити за причиною смерти. Спершу думали, що родина затроїлася зупою, якої принесла пані Третяк з реставрації в Ню Йорку, в котрій вона помиває посуду. Відтак поліція думала, що родина затроїлася через те, що пані Третяк зварила кави в старій пушці від консерв. Однак і сю думку треба було закинути, коли судові лікарі, роблячи автопсію („порючи") на небіщиках, найшли в жолудку дітий сліди страшної отруї аршенику. Сю саму отрую найшли хеміки в останках кави, звареної панею Третяк.

Діставши такі рапорти від лікарів і хеміків поліція сейчас арештувала Третяка й його жену, щоби повести проти них слідство, [illegible]

ПОСОЛ ФРОСТІҐ ПРО ЛЬВІВСЬКУ ПОЛІЦІЮ.

При обговорюванню внутрішніх відносин у Польщі сказав жидівський посол Фростіґ між іншим таке:

„Не хочу, високий сойме, ґенералізувати справи, одначе те, що діється тепер і від довшого часу на львівській поліції, вимагає не тільки нашого протесту але і протесту цілого світу. Се скандал, що переходить міру европейського. Не я, Жид, але Жеромський, називаючи в „Пшедвйосню" прізвище одного з керманичів львівської поліції, називає його катом. Не хочу називати всіх осіб з львівської поліції, звязаних у ганебний спосіб зі справою Штайґера. Польське судівництво сповнить у тій справі свій обовязок. Але львівська поліція, яка одержує справоздання від найріжнороднійших урядових чинників і ті комісарі львівської поліції, яким з усіх сторін, а навіть з Варшави звертають увагу на її глупоту і злочинність її тенденційного поступовання, та поліція і ті комісарі істнують дотепер, а уряд ще не зробив нічого, щоби зробити всьому тому конець".

ЦЕНЗУРНІ ВЕСЕЛОЩІ.

У Будапешті заведено превенційну цензуру на загадки, ребуси та шаради. Причиною цієї нової реформи був жарт одного з часописів, який дозволив собі предложити своїм читачам хрестикову загадку, що кінчилась революційною розвязкою „Нехай живе король Отто!" Одначе цензура не любить таких жартів. Хоча вона ставить дуже часто загадки читачам, сама не любить ломати собі голову над ними. Тому мадярський цензор заявив редакторам: — ваші читачі можуть думати над вашими загадками до схочу, але я домагаюсь їх розвязки ще заки ви розписали на них конкурс. Таким робом члени родини цензора мати-муть привілей посилати розвязку ранійше, ніж усі инші, а редакції може будуть приневолені порозумітись з цензором, чи не краще було би, щоби читачі пересилали розвязки загадок на його адресу.

СМЕРТЬ СЛАВНОГО ЗЛОДІЯ.

В Італії помер звичайний хлібороб Перуджія, якого імення 14 літ тому було на устах всіх у звязку з крадіжю славної картини Леонарда да Вінчі „Джоконда" з Люврського музею в Парижі. Від 1911 р., коли ся картина щезла таємно одного ранку із стін салі, доступної для всіх, два роки тривали розшуки по всій Европі за злодієм. Призначено тоді 10% від вартости „Джоконди" як нагороду для того, хто відкрие злодія. Відкрив його зовсім випадково Француз Ґері, що мандрував по Фльоренції, і побачив картину завішену на стіні малого домику. Перуджія виправдався на суді, що вкрав картину з патріотизму. Відомо, що її дарував у свій час Леонардо французькому королеви Францови І. Італійський суд звільнив Перуджію, а поет Анунціо навіть змалював його як героя в одній своїй повісти.

ВИМИРАННЯ СТРУСА В АРАБІЇ.

В XVIII. ст. жив іще струс над Евфратом, тепер уже нема його там більше, ані над Перським заливом. Небагато струсів жие на березях Раба ель Калі [illegible]

АБД-ЕЛ-КРІМ ЯКО ПОЕТ.

Полководець Ріфів не тільки складає стратеґічні пляни, але й загріває своїх жовнірів бадьорими піснями, які сам складає. Одну з таких пісень, дуже популярну, співають його жовніри: „Один Англієць це спортсмен; коли їх двох, се пяні бочки; а трьох — кольонія англійська. Один Еспанець — Дон Кіхот, двох — Дон Кіхот і Санчо Панса; а трох уже ціле нещастє! Один Ріфанець — се стрілець, коли їх двох — цілий курінь; а трох до купи — Анюал". Анюал місцевість, де Ріфанці розбили у свій час Еспанців і взяли цілу дивізію в полон.

СИМПАТИЧНИЙ ДАРУНОК.

П. Едмундові Р., урядовцеві одного торговельного підприємства у Варшаві, трапилася досить неприємна пригода. Підчас його урядування влетіла до салі молода жінка з дитиною на руках і підбігши до нього, поклала перед ним на стіл дитину зі словами: „Це наша дитина. Заопікуйтеся нею, бо я не маю звідки", — потім щезла. Всі товариші праці встали греміяльно від своїх столів, ґратулюючи п. Е. Р. батьківського щастя. Але вони немало здивувались, коли враз пан Р., який спершу занімів з дива, почав верещати, що він до ніякої дитини не признається і т. п. Бюрові товариші настроєні весело, почали жартувати собі з несподіваного тата, але ефект їх жартів був такий, що „тато" вибіг на вулицю і привів трьох поліцаїв. На вид таких нових опікунів дитина розплакалася і зворушилися серця урядовців до того, що вони рішили перейняти малого громадянина, якого всі відпекались, на свій спільний рахунок. Однак тут запротестували поліцаї: спершу треба устійнити, кому дитина належить по людському і божому закону! Замотана справа розмоталась так, що мати дитини, яка нишком слідкувала з вулиці за цілою історією, прибігла і з плачем забрала собі дитину.

З ПИСЬМЕННИКА НА ПІДПРИЄМЦЯ БЕЗРОҐ.

Один великий французький журнал звернувся з анкетою до великої скількости письменників на тему їх матеріяльного стану. Більшість відповіла, що професія письменника та журналіста давно вже перестала у Франції виплачуватись. Один з них, Бержен, заявив, що тепер приневолений увійти до підприємства торговлі свиньми. Як оправдання такої професії подає такий арґумент: може Леопольд з Габсбурґів розсилати у Парижі реклямові оповістки, що продає пиво, міг великий французький драматурґ Седен вернутись до своєї давньої професії муляра — може і він не соромитись такої торгівлі.

ВІДБУДОВА ОДЕСИ.

Дуже знищена війною Одеса у великій мірі відбудувалася. На відбудову затрачено за останні три роки три міліони карбованців золотом. Водяної недостачі тепер вже немає. Водяроводи дають щоденно по три міліони відер води. Проведено водопроводи і на всі курорти. Каналізацію відновлено. Промисл зелектрифіковано на цілих 80 відсотків. Зелектрифіковано 9 робітничих передмість. Трамвай відновлено. Тепер працює 20 трамваєвих ліній. Побудовано кілька нових ліній спеціяльно для комунікації з курортами. В робітничих передмістях заведено 17 бульварів і садків. Відновлено ґрунтовно 200 домів. Кількість населення, що понизилася була до 270 тисяч душ, піднялася тепер до суми 320 тисяч мешканців. У звязку з поліпшенням санітарних відносин у місті зменшилася різко і смертність серед населення.

З ІНСТИТУТУ НОБЛЯ.

Нагорода за найкращу працю в царині медицини не буде цього року признавана Нобелівським Інститутом. Так само ще не відомо, чи признаватъ нагороду за заслуги літературні. Найбільше даних має норвежська письменниця Ундеет, в Европі ще зовсім невідома. Німець Томас Ман мав утратити свої попередні симпатії, тому, що його остання повість не стоїть на високім рівні попередних; Німці і так одержали вже до цього часу найбільшу скількість премій. Мотиви „міжнародної рівноваги" є здається причиною, що не хотять признати нагороди сеніорові англійської літератури Томасові Гарді. Це позакулісове суперництво національностей, не без зерен ворожнечі, є розясненням, чому до цього часу, за 25 літ, не одержав нагороди ні один російський письменник. Бунін, Мережковський, Куприн або Бальмонт могли би бути нині кандидатами певно не гіршими від минулорічного — Реймонта.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЗІЗД У СПРАВІ ЗАГАЛЬНОГО НАВЧАННЯ.

В перших днях листопада відбувся в Харкові всеукраїнський зізд у справі загального навчання. Заступник Народнього Комісара Освіти Ряпо заявив, що загальне навчання на Україні рішено провести в життя на протязі 6 літ. В біжучому році українські школи зможуть обслужити в цілости дітей від 7—9 літ. На Україні необхідно відкрити 12.750 нових шкільних комплектів. На шкільну будову та на оборудування нових комплектів потрібна сума 26 і пів міліона рублів. Само виконання шкільного пляну в цьому році потребує 12.7 міліонів карбованців.

При виборах в Чехо-Словаччині теперішнє правительство стратило більшість.

ПРАГА, столиця Чехо-Словаччини, 17. падолиста. — Досі ще нема повного обчислення голосів підчас виборів до парляменту в минулу неділю.

Тимчасові обчислення подають, що чеські арґарії (хлібороби) одержали 971,389, комуністи 931,769, клерикали 689,970 голосів, а що стратили трохи голосів соціял-демократи і народні демократи.

З того голосовання виходить, як тепер виглядає, що зроси головно впливи комуністів по лівій стороні, а католиків по правій стороні.

Народні соціялісти (радикали), до котрих належить міністер закордонних справ Бенеш, удержали свою попередню силу.

Кажуть, що теперішнє коаліційне правительство Чехо-Словаччини стратило більшість в парляменті і тому вже тепер орган Бенеша Ческе Слово радить, щоби коаліцію розширити і приняти до неї ще і Словаків.

ПЛАЧЕННЄ ДОВГУ ЖЕРТВАМИ.

РИМ, 17. падолиста. — В Італії піднесено клич, щоб Італійці сплачували воєнний довг Америці жертвами по 1 долярові. Спершу Італія має заплатити $5,000,000, отже сей апель звернений до 5,000,000 італійських патріотів. Італійцям сей клич дуже подобався і вони спішать уже з жертвами.

МАЛА АНТАНТА І ЛОКАРНО.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 17. падолиста. — Румунія звернулась до Чехо-Словаччини і Юґославії, щоб скликано нараду „малої антанти" у справі локарненського договору.

СКРШИНСЬКИЙ КАНДИДАТОМ НА ПРЕМІЄРА.

ВАРШАВА, 16. падолиста. — Президент Польщі Станислав Войцеховський доручив скласти новий кабінет бувшому міністрови закордонних справ Александрови Скршинському. До того часу мають вести справи всіх міністерств уступивші міністри.

ЗА РОЗВЯЗАННЄ ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ.

ВАРШАВА, 16. падолиста. — Опозиція в польському соймі поставила внесенне, щоби з уваги на політичну кризу розписати нові вибори, але консервативно-вшехпольська більшість повалила се внесенне.

ПІЛСУДСЬКИЙ ОСТЕРІГАЄ ВОЙЦЕХОВСЬКОГО.

ВАРШАВА, 16. падолиста. — Маршалок Пілсудський явився в Бельведері у президента Войцеховського й остеріг його, щоб не іменував міністром війни чоловіка, котрий морально стоїть низко в опінії публики. Се вважають атаком проти дотеперішнього міністра війни Сікорського.

НЕ ХОТЯТЬ ВЕЗТИ МУССОЛІНІЯ.

ЛОНДОН, 17. падолиста. — Англійські зелізничники заявляють, що колиб диктатор Італії Муссоліні приїхав до Анґлії підписати локарненьский договір дня 1-ого грудня с. р., то вони його збойкотують і відмовляться везти зелізницями.

ЗА РОЗОРУЖЕННЄ ДЕРЖАВ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 17. падолиста. — Ґенеральний секретаріят Ліґи Народів вислав запрошенне до 10 держав, щоби прислали до Женеви на 3-ього грудня с. р. своїх представників на конференцію у справі розорожения.

ЗА УГОДУ ЦІЛОЇ ЕВРОПИ З СОВЕТАМИ.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельгії, 17. падолиста. — Бельгійський міністер закордонних справ Вандервельде заявив, що небаром ціла Европа заключить умову із советською Росією. В тій цілі, каже він, буде скликана окрема конференція.

ОПОРОЖНЮВАННЄ НА РАТИ.

ЛОНДОН, 17. падолиста. — Алянти повідомили Німеччину, що зачнуть опорожнювати місто Кельн дня 1-ого грудня с. р., а скінчать, оскільки се буде можливе, до кінця січня 1926.

НІМЦІ ПРИЙМАЮТЬ ЛОКАРНЕНСЬКИЙ ДОГОВІР.

БЕРЛІН, 17. падолиста. — Німецкий міністерський кабінет сьогодня одобрив локарненський договір і доручив міністрови закордонних справ д-ру Штреземанови виготовити законопроєкти і предложити парляментови.

ДІТИ-ВОЛОЦЮГИ.

МОСКВА, 14. падолиста. — В Москві, а також і по других містах советської Росії й України, волочаться юрбами тисячі голодних обдертих дітий. Вони мешкають в. пивницях поваленних або недокінчених будівель і вночі виходять „на лови", себто на крадіж і рабунки, які їх держать при життю. До школи вони не ходять; жиють в лахміттю і бруді наче прокажені. Люди від них сторонять і поліція не може собі з ними дати ради.

Найбільше між тими дітьми-волоцюгами се діти, хлопці і дівчата, що втікли з публичних большевицьких захистів, де їх „виховувано" по касарняному.

ВИКИНУВ ЗЛОДІЯ ЧЕРЕЗ ВІКНО.

БЕРЛІН, 14. падолиста. — До тутешнього готелю Кайзергоф заїхав із жінкою швайцарський асекураційний урядовець Голлендер. Коли він купався, до його кімнати увійшов готелевий злодій, Віллі Кастнер і хотів жінку ограбити з перел, які мала на шиї. Вона крикнула і чоловік прибіг з купальні. Тоді злодій вимірив револьвер до Голлендера, але сей, не питаючись довго, викинув його разом з револьвером через вікно. На улиці найшла злодія поліція побитого і непритомного, [illegible]

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерси Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЧАТОК КІНЦЯ СТРАЙКУ?

За послідних кілька днів кілька чинників рівночасно рушилося, щоби покінчити страйк майнерів твердого вугля, що почався одинайцять тижнів тому назад.

Такі заходи не нові, бо виринали вони час від часу від самого початку страйку. Найзавзятійше пробували довести до закінчення страйку купці з вуглевого округа, котрі, очевидно, відчувають страйк не менче болючо, як майнери. Як їх щирі заходи покінчилися невдачею, заходи на якийсь час припинилися. Громадянство немовби не вірило, щоби страйк міг довго тревати в такім важнім промислі, як вугольний. Дехто сподівався, що в страйк умішається уряд, федеральний або стейтовий. Пенсилвенійський губернатор Пиншов справді пробував довести до нових переговорів, але він теж нічого путнього не добився.

Тимчасом страйк дається щораз більше в знаки. Докучує він не лишень майнерам, не лишень купцям з майнерського округа, але й широкій публиці, зовсім непричасній до непорозуміння в углевім промислі. Ціни на вуголь, твердий і других родів, почали іти в гору, поки не досягнули такої висоти, що незаможні верстви його просто докупитися не можуть. Стейти пробували спершу зараджувати через розділюванне вуглевих припасів, відтак міста пробували радити через заводженне міської продажі топлива. Се все однак не полагоджувало й десятої частини клопоту. З усіх усюдів давалися чути голоси за закінченнем страйку. Громадянство вже мало страйку досить.

Висловом сього й є сі публичні голоси, про які читаємо так богато за послідних кілька днів. Межи инчим конґресмени, вибрані в нюйорській дільниці Бруклині, вислали до президента Кулиджа телеграму, в якій домагаються від нього, щоби він сейчас умішався в вуглевий страйк та ужив великого впливу свого уряду для навязання нових переговорів у вуглевім промислі. Конґресмени пригадують президентови Кулиджови, що його кабінет міністрів через секретаря праці обіцяв перед страйком, що уряд умішається до страйку, як лишень до страйку справді дійде. Конґресмени кажуть, що уряд президента повинен се зробити, бо сього від нього жде населенне всего краю. Вони звертають увагу президента, що дальше протяганне страйку відобється тяжко на незаможній частині населення великих міст.

В такім самім дусі висказувалися публично другі конґресмени. Межи инчими нюйорський конґресмен Блек публично скритикував президента Кулиджа за його мовчанку в углевім страйку. Він показує на примір президента Розевелта, котрий певно бувби не втерпів і бувби щось зробив, щоби звести спорячі сторони на конференцію. На думку конґресмена президент мігби полагодити страйк самою силою великої поваги свого уряду. Конґресмен виразно каже, що ось тепер американське громадянство виразно вже знає, яка то невигода мати за президента людину надто обережну, неактивну, яка боїться рушити кроком уперед, щоби не скомпромітуватися.

Сі острі виступи й критики федерального уряду дають деяку надію, що незадовго до якихсь переговорів таки дійти мусить. Вказує на се саме також велика рухливість зі сторони властителів копалень твердого вугля. По ґазетах саме появилися оголошення товариства вуглевих підприємців, у котрих вони стараються вмовити в публику, що причиною страйку є впертість майнерів. Рівночасно з тим властителі хочуть подати до відома публики, що вони годяться на арбітрацію, себто роземний суд осіб чи чинників, непричетних до спору. Сю згідливість властителів на полюбовний суд пояснюють тим, що властителі чуються яко-тако певні, що колиб такий роземний суд справді зложено, то їм удалобися переконати суддів, що майнери твердого вугля беруть більшу заплату, як пересічно побирають другі робітники в других промислах у сій самій околиці, а тим самим вдалобися обнижити дещо робітничу заплату майнерів.

Майнери зі своєї сторони заявляють, що коли властителі такі охочі до переговорів, то вони можуть такі переговори навязати сейчас, бо для сеї цілі є готові представники страйкарів, якими є урядники трох округів майнерської юнії та урядники централі майнерської юнії з президентом Джаном Луисом на чолі. Майнери дивляться з підозрінням на посередництво непричетної публики в спір межи властителями а робітниками копалень, бо взагалі робітництво має відражаючий досвід з подібними посередництвами. Про твердий настрій серед страйкуючих майнерів свідчить також невдача бизнесменів з пенсилвенійського міста Френквила в їх заходах довести до переговорів межи спорячими сторонами. У відповідь на пропозицію бизнесменів майнери відповіли, що вони справу віддали в руки своїх юнійних урядників та самостійно поза плечами своїх головновласників переговорів ніяких вести не будуть, а відповідь зробила таке враження на бизнесменів, що вони до властителів уже й не відносилися.

Видно, що публика напирає на всякі чинники починати покінчити вже вуглевий страйк. Уряд ще далі боїться вмішуватись, але чим далі, тим його положенне стане тяжче. Властителі маневрують так, щобя спір віддано до порішення непричетним представникам публики, прихильним собі, а майнери обстоюють далі, що властителі мають годитися не з третими людьми, а з представниками майнерської юнії.

ХАРКІВ.

(З розмови з послом Х. Приступою).

Вступивши тільки до міста, зразу видно, що Харків є столицею. Панує в ньому перш за все великанський рух. Київ у тому напрямі остав позаду та перемінився в культурний центр України. Само місто, не зважаючи на той незвичайно живий рух, зробило на посла Приступу непривітнє враженне тому, бо всі майже улиці були закидані румовищем, землею, деревом, шинами і т. д. Та пізнійше виявилось, що в Харкові ішла саме в той час незвичайно інтензивна перебудова усіх міських бруків і хідників. По місті курсує маса трамваїв і 32 автобуси величезних розмірів. Їзда трамваєм коштує 10 копійок, а автобусом 15 коп. Цього року побудовано в Харкові 60 величезних пятиповерхових домів. Крім того йде будова домів для робітників і урядовців на передмістях. Місто і передмістя освічені ярко електрикою та получені трамваями.

Не зважаючи на те, відчувається в Харкові незвичайно остра мешканева кріза, бо число мешканців зросло до пів міліона. Тому то уряд намагається за всяку ціну відтяжити Харків від перенаселення шляхом перенесення деяких державних установ, що не мусять міститися в столиці, до інших міст. Приготовляється перенесеннє усіх дитячих приютів, домів інвалідів а навіть деяких військових частин. Всі звільнені тими установами та військовими частинами доми будуть перероблені на помешкання.

По всіх усюдах позакладано дуже богато городів і квітників. По усіх улицях видно величезну ріжнородність квітів, що займають найменший навіть вільний простір. Усі ті городи, квітники та бульварі обведені зелізними огорожами.

В місті величезний порядок. Пішої поліції подостатком. Убрана вона в чорні уніформи військового зразку. Кождий міліціонер узброєний не рушницею, а револьвером і ґумовою палкою, яку носить у ремінному футералі збоку. Білої зброї міліціонери теж не мають. Ґумовими палками вони командують уличним рухом. Кінної міліції мало. Кримінальна хроніка зникаючо мала.

Вразило посла Приступу одно, а то велика кількість безприютних. Вони сплять переважно по парках і городах а зимою на залізничому двірці у його підземних тунелях. Між безприютними богато дітий. Посол інформувався у представників влади, що се за причина, що в Харкові так богато сього елементу а зокрема дітий. Йому відповіли, що ці безробітні самі не хотять взятись до ніякої праці. А набралося їх у Харкові тому так богато, що Харків являється великим комунікаційним залізнодорожним вузлом, через який ішла просто мандрівка народів від 1917 року. Щодо дітий, то їх вже кілька разів насильно виловлювано та приміщувано в діточих приютах. Діти з приютів утікали, бо їм не подобалась тамошня дисципліна, порядок і систематичні заняття. Тому то й видно між ними богато таких, що носять на собі убрання з приютів. Безприютні як старші так і діти часто хуліґанять. На вид міліціонера втікають і розбігаються. Перед самим виїздом посла Приступи почала була міліція виловлювати усіх безприютних та розміщувати їх примусово по великих приютах.

В Харкові так як в Київі був тоді мертвий сезон. Усі відповідальні робітники радянських установ порозїздились на літній відпочинок. Та все таки деякі комісаріяти вдалося послови Приступі відвідати та засягнути в них інформації про ті справи, які його найбільше інтересували. (Діло).

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Подаємо отсе кілька вражінь посла Хоми Приступи (він комуніст, посол варшавського сойму) з його недавного побуту в Харкові і Києві.

Сі враження нічого не говорять важного, кромі того, що в Харкові побудовано трохи нових домів, а в Києві тихо і спокійно. Посол Приступа яко комуніст бачить у сьому щось великого, але се не зміняє дійсности, що ціла Україна в політичній неволі Москви і повній економічній руїні, на яку нема ратунку, поки Україна буде в сій політичній неволі російської комуністичної кліки. Сього може не хотів бачити, або й не бачив через комуністичні окуляри пос. Приступа, але американські, англійські і німецькі сторонні люди, коли були в останніх часах на Україні, то руки заломлювали з розпуки, як міг такий богатий край так страшно і майже безнадійно упасти в руїну.

ЗА РІДНУ ЗЕМЛЮ

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ В ТУРЦІ НАД СТРИЄМ.

Після довгих 10 літ 14 жовтня с. р. відбулось перше віче в Турці. Викликало воно велике зацікавленне в повіті.

Заступлені були всі села. Саля битком набита, понад 1,000 людей. Віче відкрив о. І. Федевич. До президії вибрані: др. М. Кондрат, предсідник, О. Лесик, о. Лозинський і В. Білинський (секретарі).

Голос забирає представник УНДО, М. Струтинський зі Львова і в півторагодинному рефераті обговорює круті стежки, якими проводиться кольонізацію і осадництво західно-українських земель, боротьбу за землю за історичної Польщі, переводить анальоґію між пруською кольонізацією і польською, підкреслює небезпеку, якою погрожує останній польський законопроект про кольонізацію і осадництво.

До дискусії перший зголошується голова місцевої вшехпольської камарилі суддя Робаковський, який покинув бюро, щоби взяти участь у вічу. На домаганнє зібраних пробує говорити по українськи. Виходить українсько - російсько-польський воляпік. Вшехпольський махер пробує взяти селян на антисемітську вудку; ставить вшехпольський законопроект земельної реформи, мовляв — по думці цього законопроекту голод землі українського селянства буде [illegible] коєний... церковною землею, нарікає на „панів зі Львова", що зі справи земельної роблять політику; твердить, що Польща все була справедливою для хлопа.

Вшехпольському ватажкови зразу відповів М. Струтинський, демаскуючи перфідію вшехпольської партії.

Не одно гірке слово довелось почути вшехпольському аґітаторови і від інших бесідників, головно селян. На салі стає горячо. Підносяться оклики „ганьба" на адресу Робаковського. І він втікає. На салі залишаються тільки його довірені заушники. Зате появляється комісар поліції з поліцаями та аґентами.

В дискусії над рефератом забирають голос: о. декан Венгринович, М. Яворський, І. Копитчак з Турки, Керечковський з Ільник, В. Куприч з Турочки Вижньої, В. Семець з Шумача, М. Шушляк з Беньової, Ю. Домейко з Турки, О. Ільницький з Турки, Х. Зубрицький з Головецька, І. Ільницький з Явори, В. Гладиш з Соколик, П. Ощипок з Дністрика, Б. Банас з Тарнави і ин. Пливуть скарги з мужицьких грудий на відносини, в яких дуситься українське село. Селяни вимагають приїзду кого з членів Парляментарної Репрезентації перед якими могли би [illegible] які вони терплять на кождому кроці.

Предсідник віча д-р М. Кондрат в кінцевій промові підводить підсумки дискусії, піддає під голосованне резолюції, які зібрані ухвалюють одноголосно, обговорює справу масової субскрипції Земельного Банку (ухвалено відповідну резолюцію) і закликує до вибору Повітового Комітету Оборони Землі (вибрано 5 громадян). Віче покінчилось відспіванием національного гимну. Цікавий епізод: після віча поліцаї кинулись відбирати від селян формулярі протестів проти польського законопроекту земельної реформи.

ЗА РІДНУ ЗЕМЛЮ.

Віче у Винниках.

Дня 18. жовтня 1925 р. відбулося в театральній салі читальні „Просвіти" у Винниках велике протестуюче віче проти плянованого ухвалення польським соймом закона про парцеляцію і кольонізацію західних українських земель між напливове населенне. Не зважаючи на погану погоду віче зібрало понад 400 осіб з Винник та околичних сіл. Настрій на вічу панував бадьорий. Віче відкрив адвокат з Винник др. Евген Щуровський. На пропозицію д-ра Щуровського вибрано предсідником зборів о. Петра Пилипця пароха з Підборець, яко заступників господарів Петра Кіяка молодшого і Томка Маґаляса. Секретарював Степан Копало.

Предсідник зборів уділив голосу делеґатови УНДО д-ру Олександрови Марітчакови. Др. Марітчак в півторагодиннім рефераті зясував усі важнійші постанови закона про парцеляцію і кольонізацію, його історію та теперішній режім на західних українських землях. О. декан Гірняк, навязуючи до реферату, зясував у надзвичайно гарних словах змагання українського народу і вказав на потребу дальшої орґанізованої праці. Серед одушевлення присутних принято одноголосно відчитані референтом резолюції і приступлено масово до підписування протестів. Опісля референт др. Марітчак вияснив зборам **значіннє Земельного Банку Гіпотечного у Львові для справ парцеляції та відчитав резолюцію, взиваючу населенне винницького судового повіту до субскрипції акцій Земельного Банку Гіпотечного у Львові.** В дискусії над сею справою забрав слово др. Щуровський і зясував точно субскрипційну акцію Земельного Банку у Львові. По ухваленню відносної резолюції предсідник о. Пилипець замкнув збори, дякуючи Президії УНДО за підняттє акції у земельній справі. Одночасно збори рішили вислати протестуючі телеґрами до Українського Клюбу у Варшаві, до центральних властий і до президії УНДО.

Бурливе віче в Комарні.

В по береги виповненій салі Каси Задаткової дня 19 м. м. відкрив Гриць Тершаковець віче, котрого провід обняв Ольховий.

Реферат про земельне питаннє виголосив З. Пеленський, делеґат УНДО.

На віче прийшли польські кольоністи і наші „товариші" зпід стягу „пролетарів міст і сіл".

По рефераті польські кольоністи зачали викрикувати: „Тутай польска земя, пан маршалек Ратай для нас вивальчил земен", а один з кольоністів, не просячи голосу, хотів виголосити промову, що йому зрештою не вдалося.

Записані до голосу наші **„товариші"** в довших промовах намагались доказати нашим селянам, що **інтерес українського і польського мужика один,** що тільки спільними силами, коли не будуть між собою сваритися, здобудуть землю від панів. **Та зібрані селяни не дали віри проповідникам „кохайми сен", бо на своїй шкірі переконались, що на парцеляціях в Комарнянщині продавано землю лише мазурам, а наш селянин не дістав ані клаптика землі.** Відповідь референта не подобалась нашим проповідникам „кохайми сен" та кольоністам, тому счинили крик на салі. З того скористав урядовий комісар і розвязав віче. На салі зявилося десять жандармів і опорожнили салю.

Селяни Комарнянщини ще раз переконались, хто їх боронить, а хто іде проти них разом з кольоністами.

Дня 11. м. м. відбулись довірочні збори, на котрих ухвалено резолюції в справі земельної реформи і вислано, куди слід. На тих зборах обговорено справу емісії нових акцій **Земельного Банку Гіпотечного** і порішено основати комітет, котрий займеться пропаґандою в користь акцій Земельного Банку в Комарнянщині.

З МОСКОВСЬКОЇ ПРАКТИКИ.

У харківській ґазеті „Вісти" з дня 11. серпня б. р. комуніст А. Буценко пише: „На Кубані з усього числа населення Українців є 70 відсотків, а з 18 районів краю 14 мають українського населення на 80 і більше відсотків... Питання з українським населенням, що належить до складу російської соціялістичної федеративної советської републики, повинно нас цікавити в тім розумінню, щоб місцева влада, а також громадські та партійні орґанізації яко мога швидше здійснили ту політику відносно Українців, що її здійнює Українська Соціялістична Радянська Республика відносно національних меньшостей на території України, для якого тепер вилучено й вилучається національні райони та сільради, щоб дати всі можливости розвивати їхню культуру і рідну мову. Через те ми також хочемо, щоб через орґанізацію українських шкіл, хат-читалень, клюбів тощо і українське населення, що живе в Союзі за межами УСРР, мало ґарантію та цілковиту можливість розвивати свою культуру й свою мову. Ми певні, що товариші з Р. С. Ф. С. Р. пророблять у себе цю роботу над забезпеченням національних прав меншости українського населеня в складі РСФСР і тим самим ми виконаємо точно й конкретно постанову 3-го Союзного Зїзду Рад, ухвалену після докладу тов. Калініна. Тілки таким шляхом ми позбавимось ходаків з місць і сили писаних прохань та заяв од самого населення, що хоче й намагається приймати й здійснювати постанови партії та законодавчих органів на своїй рідній мові".

А в ґазеті „Красное Знамя" з дня 31. липня б. р. надруковано величезну статтю голови Кубанського Виконавчого Комітету п. Нейбаха під назвою: „К новому учебному году", в якій про українську школу на Кубані й не згадується.

Кубань — країна українського козацтва й українських переселців за часи панування большевиків не має ніодної української ґазети, все діловодство в усіх установах ведеться не українською мовою, а на 2,000,000 українського населення є всього 67 українських шкіл...

На Україні творяться штучні републики: Молдавська, Жидівська, виділяються райони і села з московським, польським, німецьким, і т. д. населенням в окремі адміністраційні національні й культурні одиниці, а права українського населення поза УСРР топчуться, залишаються незадоволеними наперекір постановам і декретам, які для Українців залишаються лише на папері.

Красномовна практика!

УНІВЕРСАЛЬНИЙ МЕБЕЛЬ.

Шведський винахідчик, Берґлюнд, зробив оригінальний винахід мебля, який може бути на переміну столом, великим ліжком, двома фотелями, крісло-гойдаком і кошиком на квіти. Бракує ще хіба ванни, авта і ще дечого.

ВИКАЗ ОРҐАНІЗАТОРІВ З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ

ПІСЛЯ ЧИСЛА ЗОРҐАНІЗОВАНИХ ДІТИЙ І ПОВНОЛІТНИХ ЧЛЕНІВ.

(Докінчення).

Увага: Сей виказ зладжений після надісланих посвідок з відділів, в яких зараховано дітий разом з повнолітними. В виду того до тих відділів вишлеся нагороди відповідно до числа зорґанізованих членів повнолітних, а відділ сам розділить кому належиться.

29 повнолітних і дітий зорґанізував:
В. 209. Михайло Дмитрів, Картерет, Н. Дж.

22 повнолітних і дітий зорґанізував:
В. 96. Матвій Лацик, Пітсбурґ, Па.

19 повнолітних і дітий зорґанізував:
В. 336. Григорій Кісіль, Клівленд, Огайо.

18 повнолітних і дітий зорґанізував:
В. 2. Іван Воргач, Монт Кармел, Па.

14 повнолітних і дітий зорґанізував:
В. 133. Олекса Будник, Нюарк, Н. Дж.

По 13 повнолітних і дітий зорґанізували:
В. 30. Микола Вдовяк, Бреслав, Па.
„ 369. Михайло Куба, Палмертон, Па.

12 повнолітних і дітий зорґанізував:
В. 177. Омелян Рекрут, Правіденс, Р. Ай.

По 11 повнолітних і дітий зорґанізували:
В. 8. Семен Пилипишин, Йонкерс, Н. Й.
„ 44. Андрій Чепеляк, Нортгемптон, Па.
„ 203. Володимир Яськевич, Бруклин, Н. Й.

По 10 повнолітних і дітий зорґанізували:
„ 10. Іван Нецьо, Ансонія, Конн.
В. 72. Антін Федик, Тайтусвіл, Па.
„ 75. Стефан Дідула, Дітройт, Міш.
„ 144. Михайло Ямка, Ню Йорк, Н. Й.

По 8 повнолітних і дітий зорґанізували:
В. 8. Василь Мандзій, Йонкерс, Н. Й.
„ 44. Стефан Кудрик, Нортгемптон, Па.
„ 58. Василь Лисогір, Ютіка, Н. Й.
„ 123. Михайло Дорош, Скрентон, Па.
„ 307. Іван Витязь, Віліямставн, Н. Дж.
„ 310. Василь Сенишин, Бруклин, Н. Й.
„ 369. Гнат Климишин, Палмертон, Па.
„ 401. Михайло Люлька, Сайксвил, Па.

По 7 повнолітних і дітий зорґанізували:
В. 26. Василь Бусько, Тамс, В. Вірджінія.
„ 164. Михайло Піціль, Бервик, Па.

По 6 повнолітних і дітий зорґанізували:
В. 28. Іван Заходник, Маганой Плейн, Па.
„ 44. Лука Демчук, Нортгемптон, Па.
„ 104. Гарасим Мисак, Перт Амбой, Н. Дж.
„ 135. Антін Клим, Смок Рон, Па.
„ 193. Микола Тутка, Тейлор, Па.
„ 246. Василь Сподарик, Кромптон, Р. Ай.
„ 312. Семан Цап, Савт Плейнфілд, Н. Дж.

По 5 повнолітних і дітий зорґанізували:
В. 123. Іван Тарас, Скрентон, Па.
„ „ Ілько Грицко, Скрентон, Па.
„ 149. Онуфрій Стецьків, Лакавана, Н. Й.
„ 317. Віктор Осухівський, Сиракюз, Н. Й.

По 4 повнолітних і дітий зорґанізували:
В. 15. Сенько Козак, Бріджпорт, Па.
„ 88. Іван Гомінюк, Ля Порте, Інд.
„ 162. Стефан Медвідь, Скрентон, Па.
„ 336. Семен Постолюк, Клівленд, Огайо.
„ 380. Іван Ґураль, Тейлор Па.

По 3 повнолітних і дітий зорґанізували:
В. 8. Антін Хіцяк, Йонкерс, Н. Й.
„ 23. Іван Біньковський, Дерби, Конн.
„ 341. Стефан Морозович, Клівленд, Огайо.
„ 357. Андрій Візний, Нортумберленд, Па.

По 2 повнолітних і дітий зорґанізували:
В. 8. Григорій Сакала, Йонкерс, Н. Й.
„ 66. Михайло Гандзюк, Ню Йорк, Н. Й.
„ 10. Матвій Студент, Ансонія, Конн.
„ 75. Петро Діжа, Дітройт, Міш.
„ 104. Михайло Зельвах, Перт Амбой, Н. Дж.
„ 162. Михайло Гнатів, Скрентон, Па.
„ 312. Із. Полеґонький, С. Плейнфілд, Н. Дж.

По одному зорґанізували:
В. 8. Микола Чолій, Йонкерс, Н. Й.
„ 10. Дмитро Сидоряк, Ансонія, Конн.
„ 58. Лука Гарматюк, Ютіка, Н. Й.
„ 66. Кирило Верескля, Ню Йорк, Н. Й.
„ 72. Іван Панас, Тайтусвіл, Па.
„ „ Іван Белень, Тайтусвіл, Па.
„ 75. Іван Ягнич, Дітройт, Міш.
„ „ Семен Савран, Дітройт, Міш.
„ „ Антін Горбаль, Дітройт, Міш.
„ „ Михайло Заблоцький, Дітройт, Міш.
„ „ Олекса Зданкевич, Дітройт, Міш.
„ 104. Вас. Треснєвський, Перт Амбой, Н. Дж.
„ 123. Тимко Николишак, Скрентон, Па.
„ 164. Микола Калинич, Бервик, Па.
„ 317. Теодор Ковалик, Сиракюз, Н. Й.
„ „ Іван Фурґал, Сиракюз, Н. Й.

ЖАРТИ

— Чому ви, як лише почуєте автомобілевий сигнал, так нервово стрясетеся?

— Бо тому три тижні викрав любовник мою жінку і тепер, як я почую автомобілевий сигнал, боюся, чи то вже назад не привозять мені моеї жінки.

— Ірусю, ти чого плачеш?

— Бо татко впав у калюжу болота по саму шию.

— Видно в тебе добре серденько.

— Ні, я не бачила, але то мусіло бути смішно, як татко був по шию в болоті.

Пізне каяття.

—Перед весіллям здавалося мені, що я міг би зїсти її з любови, а нині жаль мені, що я не зробив так.

Непорозуміння.

Маляр: Понесіть мені цей образ на виставу, але вважайте, бо краски ще свіжі!

Слуга: О, то ніщо не шкодить, я понесу образ у старій куртці!

Вона: Ти оженився зі мною лише тому, що я мала гроші.

Він: Я оженився з тобою тому, що я не мав грошей!

Радіо.

— То цікаве, я замовив апарат, бо думав, що він говорити ме на зрозумілій мові, а він говорить по французьки!

В бібліотеці.

— Всі твори Нечуя-Левицького вині, на жаль, уже випозичені. Може пані поможуть собі до завтра чимсь із творів Винниченка?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СЕЙР, ПА.

Збірка на народні цілі на родиннім святі.

У гр. Івана Тяшкуна відбулися хрестини. Підчас забави гр. Іван Цибульський промовив до зібраних кілька слів. Він звернув увагу зібраним, що коли ми в Америці забавляємося по старокраєвому звичаю, там у старому краю наші браття переносять тяжкі утиски та напружують послідні сили в тяжкій боротьбі з ворогами нашого народа. Щоби помогти народови в старому краю, по всіх українських кольоніях кидається тепер новий рух, щоби вживати всяких родинних оказій для добра нашого народа в старому краю. Ми забавляємося, і проти сього ніхто не виступає. Однак ми повинні памятати на наших братів у старім краю, і при кождій нагоді зложити на народну справу. Забави певно коштують того, хто їх уряджує, і тому ми покажім, що ми дбаємо не лищень за себе, але й за наших братів у старім краю. У сей спосіб ми почтимо нашого хазяїна, котрий нас запросив на гостину. Най знають всі люди про щастє в його родині. Най лишиться з того родинного щастя якийсь слід і для всего народа. Тішаться батько-мати з великого родинного щастя, тішуться їх гості, але най також потішаться, приміром, українські інваліди в старім краю.

На сей заклик зібрані гості зложили збірку на допомогу українських калік-героїв, що билися за українську самостійність.

По $1.00 зложили: Іван Тяшкун, А. Багнюк, І. Цибульський, Микола Бабій, Юрій Стройвус. По 50 центів зложили: Андрій Чисарик, Юстина Бабій, Ева Багнюк. Юрій Щудрик зложив 25 цнт. Разом зібрано $6.75, які сейчас вислано на призначену ціль через Обєднанне.

А. Багнюк.

РАДЯНСЬКЕ БУДІВНИЦТВО НА УКРАЇНІ.

„За останні часи — казав Чубар — відбувся на Україні цілий ряд судових процесів, які доказують, що радвлада взялася серіозно за викорінювання всяких надужить та безправств. Проведено теж цілий ряд заходів для оздоровлення низового апарату радвлади. Перекидається робітників на село, поліпшується їх матеріяльне положення та скріплюється інструування низових робітників. Всі ці засоби безперечно причиняться до того, що проступки змаліють.

Зачепивши справу заготовки хліба, Чубар заявив, що після довгого затиша хлібозаготовки почали на Україні інтензивно зростати. Привіз хліба теж скріпляється. Як піде заготовка хліба на будуче — важко сказати, бо селяне будуть продавати хліб тільки в тому випадку, як переконаються, що за одержані гроші вони зможуть набути усі необхідні для них товари. А тепер на Україні мало товарів.

Зупиняючись на справі безробіття, Чубар заявив, що намічене поширення українського промислу причиниться в великій мірі до зменшення безробіття. Тільки до важкого промислу набереться 40 до 50 тисяч нових робітників. Робітників набіратиметься не тільки з українських бірж праці, але і з бірж инших республик Союзу, бо висококваліфікованих робітників є на Україні мало.

Кажучи про „Дніпрострой", Чубар відкреслив, що значіння його величезне. Відкладати будови „Дніпрострою" не можна, бо відложенням будови гідростації на Дніпрі відсунеться на неозначений час і справа індустріялізації цілої України.

На закінчення Чубар сказав, що оживлена праця радвлади та проводжена нею національна політика вибивають остаточно ґрунт зпід ніг еміґрантських протирадянських кол, що ще й тепер мріють про інтервенцію.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЯ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ПИТАННЯ ПОЛУ.

Одним з найгорячійших бажань батька-мами, що сподіваються потомка, є свідомо вплинути на його пол. Батьки бажають собі конче синка, а тут, як на злість родяться самі дівчатка; у инших родяться самі сини, хоча батьки бажалиби для ріжнородности мати й дівчатко... Щож в таких випадках робити? Рідко котрі батьки з резиґнацією піддаються безмилосерній долі. Багато більше беруться всяких засобів, щоби тільки реалізувати своє жагуче бажання. І ця психіка невдоволених своєю долею батьків стає джерелом зарібку для всяких шарлятанів, ворожбитів та инших чудотворців, що обіцюючи батькам вплинути на пол сподіваного потомка, видурюють від них нераз поважні грошеві суми, або перемінюють серіозних, реально думаючих людий у забобонних біґотів, що молитвами, постом та всякими „вотами" стараються виєднати для себе успішну інтервенцію надприродних сил з метою означення полу потомка згідно з бажанням батька-мами.

Крім оцих шарлятансько-чудотворних заходів задля означення полу потомства, які само собою розуміється, мусять все бути безуспішними, тягнуться вже від давних часів чисто научні, серіозні спроби та зусилля винайти засіб задля свідомого впливу на пол майбутнього потомства. На жаль, усі ці зусилля не принесли досі бажаного успіху. Хоча наука фізіольоґії може почванитися в останніх часах величавими, дуже досяглими і дуже далеко в глиб тайників природи сягаючими здобутками, то питання: синок, чи донечка? — осталo до нині в книзі запечатаній сімома печатками...

Найновіщі відомости про результати фізіольоґічних дослідів в тій ділянці приносять вістку, що неутомним дослідникам проф. Зельгаймови та його асистентам Літґе і Мерцові повелося частинно заглянути в цю так щільно запечатану книгу.

На жаль, слівце „частинно" треба підкреслити червоним олівцем! До свідомого впливу на пол майбутнього потомка ще дуже далеко! Названі вчені винайшли тільки спосіб научного відгадування полу дитини в утробі мами.

На чім цей спосіб полягає?

Вже проф. Абдергальден відкрив, що кров мами, яка в своїй утробі носить плід, виказує деякі специфічні питоменности, яких нема в крові незаплодненої жінки. Цю появу названо „реакцією вагітности". При помочи цієї реакції вагітність дасться ствердити понад сумнів уже навіть в перших початках, що до тої пори було дуже трудно і небезпечно.

Ідучи дальше слідами Абдергальдена, Зелгайм, Літґе і Мерц досліднли, що кров хлопцем вагітної мами має деякі специфічні питоменшости яких кров мами вагітної дівчиною цілком не має. Це пояснюється тим, що мама вагітна хлопцем носить у своїй утробі тіло вивінуване орґаном, якого жіночий орґанізм цілком не має. Цей орґан — то нуда. Як кров жінки вагітної взагалі набуває здатність зміняти білковину взяту з якоїсь пляценти (місцища) („реакція вагітности), так кров жінки вагітної хлопцем набуває здатність зміняти субстанцію нудів. Береться отже серум крови вагітної жінки, дається до неї субстанцію нудів і по тім, чи дане серум зміняє нудову субстанцію, чи зовсім не зачіпає її, пізнається пол плоду в утробі мами. Як що зміняє, то буде хлопець, як не зачіпає — дівчина.

На 150 випадків такого відгадування, виконаних названими вченими в Галле, повелося відгадати пол плоду в 148 випадках, значиться таке відгадування дало позитивний вислід аж у 99.7%.

Практичне значіння цього відкриття на разі не таке то дуже досягле. Покищо воно придасться хиба на це, щоби цікавість батьків можна заспокоїти кілька місяців наперед. Не виключене одначе і таке, що мама, дізнавшися заздалегідь, що заваготіла дівчиною, штучно перерве вагітність, бо більще дівчат собі не бажає. Якби таке поступовання масово поширилося, то моглоби змінити процентово відношення мужеського полу до жіночого. Одначе з огляду на трудноші і небезпеки звязані з штучним перерванням вагітности — можливість масового поширення мало правдоподібна.

Зате теоретично досяглість цього відкриття велика і надійна. Велика, бо оце вдалося вирвати природі знов одну із заздро бережених тайн; надійна, бо хто зна, чи не буде це перший крок на шляху відкриття засобу задля свідомого впливу на майбутній пол плоду.

Подав В. Т.

Знавець мистецтва.

Суддя: Обвинувачений, чому ви вкрали скрипку свому сусідови? Чи ви взагалі вмієте грати на скрипці?

Обвинувачений: Ні, але він також не вміє грати, тож я й украв.

ЗАГАДОЧНИЙ НАПИС.

На долівці захристії церкви в Пієве Терцані в Тремоні є такий напис:

SATOR
AREPO
TENET
OPERA
ROTAS

Довго ломили собі голову над цими словами, що не мають ніякого значіння, ба навіть писали довгі розвідки. А цей напис окружає мозаїковий образ чотирох евангелістів, думали, що він мусить мати з ними якусь звязь. Але тимчасом найшли такі самі написи також і в інших церквах, прим. у Капестрано, Маліяно, в церкві Августинок у Вероні, в кількох середньовічних церквах в Англії і Франції, ба навіть в Єгипті й Абесинії. Найшли той напис у біблії з часів Каролінгів, на знаку побіди еспанської інквізиції, на стемплі австрійської скарбниці з року 1572 і на дні старинної срібної чаші, яку найшли на острові Ґотлянді. Загадочного напису ніхто не в силі був відгадати, але значіння його в розвідці пояснює англійський професор Панза. А саме букви напису уложені так, що можна їх читати: спереду, ззаду, простопадно і поземо, а все прочитаємо такісамі слова. Отже маємо тут до діла з **паліндромом** почвірної степені. Панза догадується, що винахідник тим написом хотів висловити тесаме, що біблія хоче висказати зображенням вітру й колеса, яке обертається сюди й туди: вічність, безконечність, самого Бога. Напис цей то лише зображення на письмі того порівнання. Що те пояснення може бути вчуне, бачимо хочби з того, що той напис так часто подибуємо по церквах. Але все таки загадка оконечно не розвязана.

БІБЛІОТЕКА В КИШЕНИ ВІД КАМІЗЕЛЬКИ.

Люде впадають часом на божевільні думки. Ось якийсь професор Гольдберг у Парижі сів собі і відфотографував на фільмі великому на один квадратний міліметер текст книжки грубої на сто сторін. При помочі дуже сильного мікроскопа можна буде читати цю „штуку". Коли проф. Гольдберґови це вдалося, він уже не знав стриму. Тепер хоче він відфотографувати бібліотеку з 200,000 томів у одному-одинокому малесенькому записнику, не більшому від календарика, який носимо в кишені від камізельки. Подумайте, що за практична помисловість: ціла світова бібліотека в кишені камізельки. Коли6 те вдалося винахідникови, то власник такої новомодної бібліотеки, — колиб хотів її читати — мусів би все носити при собі величезний мікроскоп або фільмовий апарат разом із полотном. Обі ці річи важуть разом 50 фунтів, отже треба би рішитися на одно або друге. А може найдеться якийсь учений, що винайде і малесенький мікроскоп?

Афоризми про жінку.

Жалібний одяг неодної вдови є сильветкою радощів. — Шати для жінок є тим, чим для мужчин думки. Шати з гардеробою, то її бібліотека. — Жінку (або любку) пізнаєш лекше в одній годині з третьою особою, як з тобою протягом двацяти літ. — У жінок усе є серцем, навіть голова. — Завистъ жінки є все кілька днів старша від любови. — Жінки супроти себе є ще десять разів фальшивійші, як супроти мужчин. — „Любіть ваших ворогів!" значить у жінок: відвідуйте ваші приятельки і пийте чай. — Подружа з любови: оженився з нею, бо любив її. Любила його, бо оженився з нею. — Тому не хотів би я бути жінкою, бо вже не міг би я її так любити.

ЯК ЗАКЛЮЧУЮТЬ ПОДРУЖЖЯ У ПЕРСІЇ, У ТІЙ СХІДНІЙ КРАЇНІ, ЯКА СЛАВИТЬСЯ, ЩО Є КРАЇНОЮ МРІЙ І ПОЕЗІЇ?

Коли якийсь молодець рішив оженитися, просить свою матір, щоби найшла йому молоду. Мати, як жінка, має свобідний вступ у всяку хату. І так мати відвідає всі знані родини, доки не найде жінку, яку вважає добру на невістку. Найшовши її, питається її родичів, щоби позволили її говорити з нею в імені свого сина. Молодята можуть лише бачитися, але не сміють говорити. Після таких німих сходин, коли одно одному сподобалося, молодий мусить іти до батька молодої, щоби цей переконався, чи гідний він його дочки, та щоби дізнався, скільки він заплатив би, щоби взяти його дочку за жінку. Ціна є около 150—300 томанів, відповідно до краси дівчини. Виплатити мусить гроші перед вінчанням. А що перська хата прибрана виключно килимами і подушками, молодята не журяться обстановою, лише як роздобути згоджену суму грошей. В богатих верствах перської суспільности ця подружа процедура трохи инакша і там батько молодого переговорює в імені свого сина. В усякому разі подружа в Персії є явною фінансовою справою (бизнесом). Деж є вся ця поезія перського життя, оспівувана в літературі? То є поезія, а дійсність крутиться довкола 150—300 динарів.

ДЕЩО ПРО ЗУБИ. — ЗОЛОТА ПЛЬОМБА 2,500 ЛІТ СТАРА.

Гигієна зубів має дуже велике значіння для загального здоровля чоловіка. Статистика виказала, що у шкільних дітий, і то в усіх роках, успіх в науці (нота) був тим гірший, чим більше між ними було хорих на зуби. Цифрами висказано се так: з поміж учеників, що принесли до дому свідоцтва з найлішими нотами було пересічно 7.9 проц. хорих на зуби, з тих, що принесли пересічні ноти, нездорові зуби мало вже 8.75 процент, а з поміж тих, що одержали лихі ноти було з хорими зубами аж 10.75 процент. Звичайно слова: „В здоровому тілі — здорова душа" вважаємо фразою, тут бачимо безпечний доказ тої гадки. В Карльсруге на лікарській виставці був цікавий культурно-історичний примірник, а саме золота пльомба з часів Етрусків. Оцінюють цю пльомбу на приблизно 2,500 літ. Про цю прастару дентистику, цебто багато соток літ перед Христом, не знаємо нині багато. Та що ця галузь медицини була тоді вже гарно розвинулась, доказує цей цінний документ, ця пльомба, найдена при розкопках в етрурійськім гробі, що перетривала тисячеліття.

РЕЛІГІЙНИЙ ФАНАТИЗМ ДРУЗІВ.

Релігійний фанатизм Друзів передусім дає багато до діла Французам у Сирії. Цей фанатизм доказує чудес геройства. Тому друзійські священики піддержують цей фанатизм. Вони проповідують: кождий вояк, що згине в бою, в цюж мить пробуджується для гарнійшого життя і як член багатшої рідні. — Друзи вважають своє тіло лише одягом, який вони носять і відкидають, щоби заміняти його за кращий. Ніколи не можуть мати щастя знову прийти на світ у родині Атраша — цебто родині, яка дає їх племени володарів — коли не викажуться, що в їх родині є кілька погибших славною смертю, пожертвуванням. Священики поширюють цю легенду. Хоч легенда це, а таки вона й правдива рівночасно — бо лише горожане, що готові згинути за батьківщину, можуть вибороти свободу її. Це знаємо з історії.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПАССАЙК, Н. ДЖ. Тов. Івана Хрестителя, від. 97, подає до відома, що збори місячні відбудуться 22. падолиста о 2-ій годині пополудни під ч. 86 Hope Ave. в домі предсідателя. Усі члени мають явитись на зборах і вирівнати свій довг, а хто з членів довжний більше як 2 місяці, то буде суспендований. — М. Припхан, предс.; М. Табачук, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 220, повідомляє всіх своїх членів, що звичайний мітинг відбудеся в суботу, 21-го падолиста на гали парохіяльній під ч. 4950 Co. Палайна улиця, о годині 7-мій вечером. Сей мітинг є відложений на днн тиждень з причини, що не можна було галі дістати, а на 14-го падолиста, коли наш мітинґ припадав, то наше Брадство справляло баль. Котри ячлен не явиться на сей мітинг буде караний фінансово. — Гр. Гаврилюк, предс.; Ів. Чорний, секр.

ЯНҐСТАВН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, повідомляє, що специяльний мітинґ відбудесь о 1-ій годині попол. в неділю, 22. падолиста, в гали українській, 525 West Rayen Ave. Є важні справи до полагодження. Кождий член має явитись і вирівнати свій довг, бо в иншім разі буде суспендований. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Ю. Присташ, предс.; І. Гармич, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів Тов. ім. Івана Франка, від. 83, що мітинґ відбудеться дня 22-го падолиста о годині 1-ій зпол. Довгуючі члени нехай вирівають вкладки. Кождий член має прийти на баль висше згаданого Тов-а, котрий буде в суботу вечером дня 21. падолиста. З нагоди балю будесь принимати нових членів до Товариства і У. Н. Союза без вступної оплати. — Р. Караїв, пр.; Р. Карбівник, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний мітинґ товарисдва відбудеться о годині 1.30 пополудни в неділю, дня 22. падолиста в гали парохіяльній, ул. Оклий і Райс. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитися на мітинґ так само проситься довгуючих членів вирівнати свої вкладки, бо котрі не вирівнають своїх вкладок сего місяця, то будуть виключені з товариства і У. Н. Союза. — Н. Гурей, предс.; В. Гриньків, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам Бр. св. Ґеорґія, від. 239 У. Н. Союза, що мітинґ відбудеться в неділю, дня 22. падолиста в гали тов. Укр. Амер. Горожан, зараз по Службі Божій. Тому, що є дуже важні справи до полагодження, проситься, щоби кождий член явився. Буде звіт з балю. — Ів. Хмелик, предс.; А. Тоганчин, кас.; Ів. Писечко, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря", від. 69, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 21-го падолиста, о годині 7.30 вечером, в гали У. Н. Дому на 6-тій улиці. Проситься всіх членів явитись на сих зборах бо суть важні справи до полагодження. Старайтеся привести нових членів до У. Н. Союза і до Тов., бо тепер принемається без вступної оплати. — Н. Ковбасник, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинґ відбудеться 22. падолиста, о першій годині пополудни. Проситься всіх членів прийти на сей мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. — Ст. Медвідь, предс.; М. Гнатів, секр.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів Тов. ім. Т. Шевченка, від. 42, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, дня 22. с. м., о год. 2-ій пополудни, під ч. 237 Hope Ave. Проситься всіх членів і членкинь прибути на сей мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. — В. Лелет, голова; О. Свитак, писар.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим подаєсь до відома членам Бр. св. Василія, від. 339, що мітинг відбудесь в неділю, 22. падолиста, о другій годині пополудни під ч. 610 S. American St. Проситься всіх членів прибути бо суть важні справи до полагодження. Також пригадується довгуючим членам, щоб вирівнали свої залеглости. Будесь принимати нових членів до Братства і до У. Н. Союза без вступного. — І. Сорока, предс.; І. Шекмар, кас.; О. Будай, секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Отсим повідомляєдься всіх членів Тов. Вільні Козаки, від. 116, щоби кождий явився на мітингу дня 22. падолиста 1925, о год. 2-ій пополудни, бо маємо важні справи до поляґодження, котрих не можливо полагодити з малим числом членів. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, в противнім разі будуть суспендовані. На мітинґу будемо принимати нових членів без вступного. Тож користайте Трентонці з доброї нагоди. — М. Костирка, пр.; М. Сеньків, кас.; Павло Стадник, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в суботу, дня 21. падолиста с. р. точно о 8. вечер, в У. Н. Домі, 217 Іст 6. ул. Обовязком кождого члена прибути на збори, бо суть важні справи до полагодження. Рівнож пригадується інтересованим, щоби привели зі собою нових членів бо будесь принимати до У. Н. Союза без вступної оплати, а до Братства після статута. Неявившийся член на зборах підлягає карі після своїх ухвал. — Іван Солтис, предс.; Николай Марків, секр. рек.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ЧАСОПИСЬ „СВОБОДУ" ЧИТАЄ ДО СТО ТИСЯЧ ЛЮДИЙ, ТОМУ ВОНА Є НАЙЛІПШИМ ПОСЕРЕДНИЦТВОМ ДЛЯ ОГОЛОШЕНЬ.